

WYMAGANIA EDUKACYJNE – HISTORIA KLASA III

Wymagania podstawowe (1) na ocenę dostateczną oraz ponadpodstawowe (2) na wyższą ocenę.

ROZDZIAŁ 1: EUROPA I POLSKA W CZASACH OŚWIECENIA

Uczeń potrafi:

- omówić przyczyny agresji niemieckiej na Polskę
- ukazać bohaterstwo Polaków
- opowiedzieć o tragizmie wojny
- wyjaśnia daty: 1939, 1941. 1944. 1945

1• poprawnie posługuje się terminami: oświecenie, empiryzm, racjonalizm, deizm, ateizm, klasycyzm, encyklopedyści, wolnomularstwo, masoneria

- przedstawia dokonania postaci: Izaaka Newtona, Karola Monteskiusza, Woltera, Jamesa Watta
- właściwie określa ramy czasowe epoki oświecenia
- wyjaśnia zastosowanie maszyny parowej
- wymienia idee oświecenia i rozpoznaje ich wpływ na naukę, literaturę, filozofię, architekturę sztukę

• charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy sformułowaną przez Monteskiusza

• omawia hasła równości społecznej głoszone przez Jeana-Jacques'a Rousseau

2• przedstawia dokonania postaci: Karola Linneusza, Benjamina Franklina, Edmunda Cartwrighta, Johna Kaya, Johna Locke'a, Andersa Celsjusza, Denisa Diderota

- wymienia najważniejsze wynalazki XVIII w.
- omawia znaczenie odkryć epoki oświecenia
- charakteryzuje styl rokoko
- porównuje klasycyzm z innymi kierunkami artystycznymi

1• podaje rok ogłoszenia Prus królestwem –1701 r.

- poprawnie posługuje się terminami: junkrzy, absolutyzm oświecony
- wymienia najważniejsze reformy przeprowadzone w Rosji, Prusach i Austrii
- wskazuje na mapie Rosję, Prusy i monarchię austriacką
- ocenia znaczenie przeprowadzonych reform dla układu sił w Europie XVIII w.

2• podaje lata wydarzeń: 1689 r. – początek samodzielnych rządów Piotra I, 1756–1763 – wojna siedmioletnia

- omawia przyczyny i skutki reform przeprowadzonych w Rosji, Prusach i Austrii
- charakteryzuje rozwój terytorialny Rosji, Prus i monarchii austriackiej
- porównuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Prusach, Rosji i Austrii

1• podaje lata wydarzeń: 1697 r. – koronacja Augusta II Mocnego,

1699 r. – pokój w Karłowicach,

1717 r. – Sejm Niemy,

1763 r. – śmierć Augusta III Sasa

- poprawnie posługuje się terminami: wojna północna, Sejm Niemy
- przedstawia dokonania postaci: Augusta II Mocnego, Augusta III Sasa, Stanisława Leszczyńskiego
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny Rzeczypospolitej za panowania Sasów
- charakteryzuje skutki wojny północnej dla Polski
- wymienia przyczyny i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich
- wyjaśnia zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.

- omawia reformy w szkolnictwie w Rzeczypospolitej w XVIII w.

2• podaje lata wydarzeń: 1704–1709 i 1733–1736 – panowanie Stanisława Leszczyńskiego, 1709 r. – bitwa pod Połtawą,

1721 r. – pokój w Nystad,

1736 r. – sejm pacyfikacyjny

- poprawnie posługuje się terminami: konfederacja warszawska, konfederacja sandomierska, Order Orła Białego
- wyjaśnia okoliczności elekcji Augusta II Mocnego
- analizuje politykę wewnętrzną i zewnętrzną Wettinów
- szczegółowo omawia znaczenie oraz skutki wojny północnej
- opisuje przebieg wojny północnej
- ocenia rząd Wettinów w Rzeczypospolitej
- charakteryzuje przyczyny wzrostu nietolerancji religijnej w Polsce
- wymienia pozytywne i negatywne następstwa unii polsko-saskiej

1• podaje lata wydarzeń: 1764 r. – koronacja Stanisława Augusta Poniatowskiego,

1772 r. – pierwszy rozbiór Polski

• poprawnie posługuje się terminami: Familia, konfederacja barska, sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca

- przedstawia rolę postaci: Tadeusza Rejtana, Mikołaja Repnina
- omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po pierwszym rozbiórze Polski
- wymienia przyczyny i skutki pierwszego rozbioru

2• podaje rok zawiązania konfederacji barskiej –1768 r.

- poprawnie posługuje się terminami: konfederacja słucka, konfederacja toruńska, konfederacja radomska, prawa kardynalne, ryngraf, innowierca
- przedstawia rolę postaci: Maurycego Beniowskiego, Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Wacława Rzewuskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego
- omawia reformy sejmu konwokacyjnego

1• podaje lata wydarzeń: 1765 r. – utworzenie Szkoły Rycerskiej,

1773 r. – powołanie Komisji Edukacji Narodowej

- poprawnie posługuje się terminami: Collegium Nobilium, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, oświecenie stanisławowskie
- przedstawia dokonania postaci: Stanisława Konarskiego, Stanisława Leszczyńskiego, Ignacego Krasickiego, Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Bernarda Bellotta zwanego Canalettem, Dominika Merliniego
- rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia
- ocenia wkład Stanisława Augusta Poniatowskiego w rozwój polskiego oświecenia

2• podaje lata wydarzeń:

1740 r. – utworzenie Collegium Nobilium,

1747 r. – otwarcie Biblioteki Załuskich

- poprawnie posługuje się terminami: Biblioteka Załuskich, Operalnia
- przedstawia dokonania postaci: Antoniego Tyzenhauza, Andrzeja Zamoyskiego, Adama Naruszewicza, Wojciecha Bogusławskiego, Franciszka Zabłockiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Marcella Bacciarellego
- na podstawie mapy charakteryzuje rozwój oświaty i gospodarki na ziemiach polskich
- wymienia przykłady sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu

ROZDZIAŁ II: CZAS WIELKICH ZMIAN

1. • podaje daty wydarzeń:

4 lipca 1776 r. – ogłoszenie niepodległości Stanów Zjednoczonych Ameryki,

17 września 1787 r. – uchwalenie konstytucji Stanów Zjednoczonych

• poprawnie posługuje się terminami: ustawa stemplowa, "bostońskie picie herbaty", Kongres Kontynentalny, stany

• przedstawia dokonania postaci: Jerzego Waszyngtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego

• uzasadnia oświeceniowy charakter Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych

• wymienia przytoczone w Deklaracji niezbywalne prawa przysługujące wszystkim obywatelom

• wyjaśnia zasady funkcjonowania federacji

• omawia przyczyny i skutki wojny o niepodległość USA

• ocenia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych

2. • podaje lata wydarzeń: 1777 r. – bitwa pod Saratogą, 1781 r. – bitwa pod Yorktown, 1783 r. – zawarcie pokoju w Paryżu

• przedstawia dokonania postaci: Thomasa Jeffersona, Benjamina Franklina i Johna Adamsa

• analizuje sytuację kolonii angielskich w Ameryce Północnej w XVIII w.

• charakteryzuje przebieg wojny o niepodległość USA

• ocenia zasługi Jerzego Waszyngtona dla uzyskania niepodległości Stanów Zjednoczonych

• wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew wojny o niepodległość USA

1. • charakteryzuje problemy społeczne Francji przed wybuchem rewolucji francuskiej

• wymienia główne przyczyny rewolucji

• opisuje najważniejsze zasady ideowe rewolucji francuskiej zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela

2. • poprawnie posługuje się terminami: Konwent Narodowy, żyrondyści, jakobini, gilotyna, Trybunał Rewolucyjny, dyktoriał

• omawia rolę Maksymiliana Robespierre'a

• wymienia i ocenia skutki Wielkiej Rewolucji Francuskiej

1. • poprawnie posługuje się terminami: Konwent Narodowy, żyrondyści, jakobini, gilotyna, Trybunał Rewolucyjny, dyktoriał

• omawia rolę Maksymiliana Robespierre'a

• wymienia i ocenia skutki Wielkiej Rewolucji Francuskiej

• wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej

2. • podaje daty wydarzeń:

20 września 1792 r. – bitwa pod Valmy,

27 lipca 1794 r. (9 thermidora roku II) – przewrót thermidoriański

• poprawnie posługuje się terminami: rojaliści, przewrót thermidoriański

• przedstawia dokonania postaci: Jeana-Paula Marata, Georges'a Dantona, Jacques'a Pierre'a Brissota

• charakteryzuje ugrupowania polityczne Konwentu Narodowego

• omawia etapy rewolucji francuskiej

• wskazuje na mapie tereny przyłączone do Francji w okresie republiki oraz obszary objęte działaniami kointrewolucyjnymi

1. • podaje lata wydarzeń: 1788–1792 – obrady Sejmu Wielkiego, 1791 r. – uchwalenie Konstytucji 3 maja, 1793 r. – drugi rozbiór Polski

• poprawnie posługuje się terminami: Sejm Wielki, ustawa o sejmikach, ustawa o miastach królewskich, konfederacja targowicka, drugi rozbiór Polski

• przedstawia dokonania postaci: Stanisława Małachowskiego, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Hugona Kołłątaja

• wymienia reformy Sejmu Wielkiego

- omawia postanowienia Konstytucji 3 maja
 - wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocenia jej następstwa
 - wskazuje na mapie zmiany terytorialne po drugim rozbiórze Rzeczypospolitej
2. • przedstawia dokonania postaci: Jana Dekerta, księcia Józefa Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki
- charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego
 - ocenia znaczenie reform Sejmu Czteroletniego
 - określa przyczyny i skutki wojny z Rosją z 1792 r.
 - omawia rolę tradycji związanej z Orderem Virtuti Militari
 - wymienia najważniejsze bitwy wojny w obronie Konstytucji 3 maja: pod Dubienką i Zieleńcami
 - wskazuje na mapie Targowicę, Zieleńce i Dubienkę

1. • podaje daty wydarzeń:

24 marca 1794 r. – wybuch powstania kościuszkowskiego,

1795 r. – trzeci rozbiór Rzeczypospolitej

- poprawnie posługuje się terminami: naczelnik, insurekcja, Uniwersał połaniecki
 - przedstawia dokonania postaci: Tadeusza Kościuszki, Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego
 - wymienia cele i następstwa powstania kościuszkowskiego
 - wskazuje na mapie zmiany terytorialne po trzecim rozbiórze
 - rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej
2. • przedstawia przebieg powstania kościuszkowskiego
- wymienia przyczyny klęski insurekcji kościuszkowskiej
 - wyjaśnia rolę wydania przez Tadeusza Kościuszkę Uniwersału połanieckiego
 - omawia wpływ bitew pod Raclawicami, Szczekocinami i Maciejowicami dla przebiegu powstania kościuszkowskiego
 - ocenia znaczenie wewnętrznych i zewnętrznych przyczyn upadku Rzeczypospolitej

1. • podaje daty wydarzeń:

1787 r. – uchwalenie konstytucji USA, 1791 r. – Konstytucja 3 maja,

3 września 1791 r. – konstytucja francuska

- poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, ustawa zasadnicza, monarchia konstytucyjna
 - przedstawia dokonania postaci: Karola Ludwika Monteskiusza, Benjamina Franklina
 - wymienia główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych
 - wyjaśnia, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy
 - omawia postanowienia Konstytucji 3 maja
 - określa prawa, które gwarantowała obywatelom konstytucja francuska
 - analizuje podobieństwa i różnice między konstytucją amerykańską, francuską i Konstytucją 3 maja
2. • wymienia Hugona Kołłątaja i Scypiona Piatollego jako głównych autorów tekstu Konstytucji 3 maja
- uzasadnia oświeceniowy charakter konstytucji amerykańskiej, francuskiej i Konstytucji 3 maja
 - ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dziejów Polski

ROZDZIAŁ III: EUROPA OD NAPOLEONA DO WIOSNY LUDÓW

1. • podaje lata wydarzeń:

1799 r. – zamach 18 brumaire'a,

1804 r. – koronacja cesarska Napoleona Bonapartego,

1805 r. – bitwa pod Austerlitz,

1812 r. – wyprawa na Moskwę,

1813 r. – bitwa pod Lipskiem

- poprawnie posługuje się terminami: zamach stanu, konsulat, pierwszy konsul, Kodeks Napoleona departament, konkordat, blokada kontynentalna, hegemonia, Związek Reński
- przedstawia dokonania Napoleona Bonapartego
- opisuje zmiany w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych

2. • podaje lata wydarzeń:

1806 r. – bitwy pod Jeną i Auerstedt,

1807 r. – bitwy pod Iławą Pruską i Frydlandem

- charakteryzuje sytuację międzynarodową Francji w epoce napoleońskiej
- omawia zmiany, jakie zostały wprowadzone na mocy Kodeksu Napoleona
- opisuje przebieg wojen napoleońskich do 1813 r.
- wymienia skutki wyprawy Wielkiej Armii na Rosję
- lokalizuje na mapie terytoria przyłączone do Francji przed 1812
- wskazuje na mapie trasę wyprawy Napoleona na Moskwę

1. podaje lata wydarzeń:

1797 r. – powstanie Legionów Polskich we Włoszech,

1807 r. – utworzenie Księstwa Warszawskiego,

1815 r. – likwidacja Księstwa Warszawskiego

- przedstawia dokonania postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, księcia Józefa Poniatowskiego
- wyjaśnia okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego
- opisuje ustrój i terytorium Księstwa Warszawskiego
- ocenia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona
- wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie, Raszyn

2. • poprawnie posługuje się terminami: Legia Naddunajska, dekret grudniowy

• przedstawia dokonania postaci: Fryderyka Augusta I,

Karola Kniaziewicza

- omawia udział Polaków w bitwach na Półwyspie Iberyjskim
- opisuje uzbrojenie armii Księstwa Warszawskiego

1. • podaje lata wydarzeń: 1814 r. – zwołanie kongresu w Wiedniu, 1815 r. – bitwa pod Waterloo

- poprawnie posługuje się terminami: „tańczący kongres”, restauracja, równowaga europejska, legitymizm, Związek Niemiecki
 - przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego
 - wymienia decyzje kongresu w sprawie polskiej
 - wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie i Rzeczpospolitą Krakowską
2. • podaje rok śmierci Napoleona Bonapartego – 1821 r.
- poprawnie posługuje się terminami: 100 dni Napoleona, system Metternicha
 - przedstawia dokonania postaci: Aleksandra I, Fryderyka Wilhelma III, Roberta Stewarta Castlereagha, Klemensa von Metternicha, Charlesa Talleyranda
 - wskazuje na mapie Europy zmiany terytorialne wprowadzone w 1815 r.
 - ocenia, jakie konsekwencje dla Europy przyniosły postanowienia

1. • podaje lata wydarzeń:

1769 r. – opatentowanie maszyny parowej, 1837 r. – opatentowanie silnika elektrycznego

- poprawnie posługuje się terminami: rewolucja agrarna, fabryka, rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja, metropolia, kapitałiści, proletariatus
- przedstawia dokonania postaci: Roberta Fultona, George’a Stephensona, Michaela Faradaya
- określa przyczyny i charakterystyczne cechy rewolucji przemysłowej
- prezentuje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego

- wymienia najważniejsze wynalazki i odkrycia XIX w. oraz wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne ich zastosowania

2. • ocenia znaczenie wynalazków rewolucji przemysłowej dla rozwoju cywilizacji

- porównuje stopień rozwoju przemysłowego poszczególnych państw

- wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione regiony Europy

- opisuje zmiany w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych

1. • podaje rok wydania „Manifestu komunistycznego” – 1848 r.

- poprawnie posługuje się terminami: strajk, konserwatyzm, liberalizm, socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, komunizm

- przedstawia okoliczności powstania ruchu robotniczego

- wyjaśnia główne założenia liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w pierwszej połowie XIX w.

2. • przedstawia dokonania postaci: Alexisa de Tocqueville’a, Adama Smitha, Edmunda Burke’a, Giuseppe Mazziniego, Claude’a de Saint-Simona, Charles’a Fouriera, Roberta Owena, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa

- wyjaśnia założenia czartyzmu

- wymienia skutki powstania nowych ideologii

ROZDZIAŁ IV: ZIEMIE POLSKIE W I POŁOWIE XIX WIEKU

1. • podaje lata wydarzeń:

1815 r. – powstanie Królestwa Polskiego,

1816 r. – założenie Uniwersytetu Warszawskiego,

1828 r. – utworzenie Banku Polskiego

- poprawnie posługuje się terminami: ziemie zabrane, Królestwo Kongresowe, Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków, Rada Stanu, Zagłębie Dąbrowskie, Zagłębie Staropolskie, uwłaszczenie, romantyzm

- wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim

- charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego

- ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie

2. • przedstawia dokonania postaci: księcia Adama Jerzego Czartoryskiego,

Józefa Zajączka, Franciszka K. Druckiego-Lubeckiego, Stanisława Kostki Potockiego, Stanisława Staszica, Tadeusza Czackiego

- charakteryzuje i ocenia politykę zaborców wobec Polaków w latach 1815–1830

1. • podaje daty wydarzeń: 29/30 listopada 1830 r. – noc listopadowa, 25 stycznia 1831 r. – detronizacja cara

- przedstawia dokonania postaci: Waleriana Łukasińskiego, Wincentego

- i Bonawentury Niemojowskich, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Adama Czartoryskiego, Mikołaja I, Emilii Plater

- wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego

- wskazuje na mapie miejsca walk i zasięg powstania listopadowego

2. • podaje daty wydarzeń: 25 lutego 1831 r. bitwa pod Grochowem 26 maja 1831 r. bitwa pod Ostrołęką, 8 września 1831 r. – kapitulacja Warszawy

- przedstawia dokonania postaci: Iwana Dybicza, Iwana Paskiewicza, Ignacego Prądzyńskiego, Macieja Rybińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego

- przedstawia międzynarodowe tło wybuchu powstania listopadowego

- omawia przyczyny klęski powstania listopadowego i ocenia jego znaczenie dla Polaków

- charakteryzuje działalność Rządu Narodowego w okresie powstania listopadowego

1. • poprawnie posługuje się terminami: Statut organiczny, noc paskiewiczowska, rusyfikacja, Wielka Emigracja, Komitet Narodowy Polski, emisariusze
 - przedstawia dokonania postaci: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Krępowieckiego, Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza
 - wymienia bezpośrednio i długofalowe skutki powstania listopadowego
 - wskazuje na mapie państwa europejskie, do których udawali się Polacy po upadku powstania listopadowego
 - przedstawia początki pracy organicznej na ziemiach polskich, wymienia główne założenia oraz najwybitniejszych przedstawicieli tego nurtu

2. • przedstawia dokonania postaci:

Seweryna Goszczyńskiego, Szymona Konarskiego, Karola Libelta, Walentego Stefańskiego, Henryka Kamińskiego, Edwarda Dembowskiego, Piotra Ściegiennego, Dezyderygo Chłapowskiego, Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego

- charakteryzuje cele i działalność

-Hotelu Lambert,

-Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, Gromad Ludu Polskiego

1. • podaje lata wydarzeń:

1846 r. – powstanie krakowskie,

1848 r. – wybuch Wiosny Ludów

- poprawnie posługuje się terminami: serwituty, powstanie wielkopolskie, rabacja
- przedstawia dokonania postaci: Edwarda Dembowskiego, Jana Tyssowskiego, Ludwika Mierosławskiego
- prezentuje przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej
- omawia działania podejmowane podczas Wiosny Ludów na ziemiach polskich
- charakteryzuje poczynania zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej w okresie Wiosny Ludów
- ocenia postawy Polaków w czasie Wiosny Ludów
- wskazuje na mapie tereny objęte rabacją galicyjską i powstaniem wielkopolskim

2. • przedstawia dokonania postaci:

Krzysztofa Mrongowiusza, Józefa Lompy, Franza von Stadiona

- omawia wydarzenia Wiosny Ludów na ziemiach polskich na tle wydarzeń europejskich
- wyjaśnia znaczenie rozwoju ukraińskiego ruchu narodowego w Galicji
- ocenia znaczenie działalności Polaków dla wydarzeń Wiosny Ludów w Europie
- wymienia przyczyny wybuchu oraz omawia przebieg powstań krakowskiego i wielkopolskiego
- porównuje cele i znaczenie powstania krakowskiego i powstania wielkopolskiego

V - ŚWIAT W 2 POŁ. XIX WIEKU

1. • podaje lata wydarzeń:

1864 r. – wojna Austrii i Prus z Danią,

1867 r. – utworzenie Związku Północnoniemieckiego,

1871 r. – powstanie cesarstwa niemieckiego

(II Rzeszy Niemieckiej)

- przedstawia dokonania postaci:

Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna

- omawia koncepcje zjednoczenia Niemiec
- charakteryzuje politykę Prus, zmierzającą do zjednoczenia
- dostrzega podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec

2. • wymienia przyczyny i skutki wojny prusko-francuskiej w latach 1870–1871

- omawia przebieg wydarzeń związanych z Komuną Paryską

- charakteryzuje rolę Jarosława Dąbrowskiego w wydarzeniach rewolucyjnych w Paryżu

- porównuje metody polityczne stosowane przez Bismarcka z postawą Cavoura i Garibaldiego w okresie jednoczenia Włoch
- wskazuje na mapie obszar Związku Północnoniemieckiego oraz cesarstwa niemieckiego

1. • podaje lata wydarzeń:

1861–1865– wojna secesyjna w USA,

1863 r. – zniesienie niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych

• poprawnie posługuje się terminami: Północ, Południe, secesja, demokraci, republikanie

• przedstawia dokonania postaci:

Abrahama Lincolna, Jeffersona Daviesa, Roberta Lee

• opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych

2. • omawia rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych w XIX w.

• przedstawia przebieg wojny secesyjnej w USA

• ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych • wskazuje na mapie miejsca przełomowych bitew wojny secesyjnej

• charakteryzuje zjawisko emigracji do USA

1. • poprawnie posługuje się terminami: kolonializm, protektorat, dominium

• wskazuje na mapie największe mocarstwa i ich kolonie

• wyjaśnia przyczyny ekspansji kolonialnej • wymienia kierunki oraz określa zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.

• ocenia pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz z punktu widzenia kolonizowanych społeczności

2. • omawia przyczyny, przebieg i skutki najważn. konfliktów kolonialnych w XIX w.

• ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw na przykładzie Wielkiej Brytanii

• wymienia postanowienia konferencji berlińskiej z 1885r

1. • podaje lata wydarzeń:

1859 r. – ogłoszenie teorii ewolucji Karola Darwina,

1886 r. – odkrycie fal radiowych,

1903 r. – pierwszy lot samolotem

• charakteryzuje dokonania postaci: Karola Darwina, Dmitrija Mendelejewa,

Pierre'a Curie i Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Wilhelma Roentgena, Grahama Bella, Thomasa Alvy Edisona

• wymienia najważniejsze odkrycia i wynalazki drugiej połowy XIX w. oraz początku XX w.

• omawia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu

• określa skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego

• wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski

2. • wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w.

• ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji

• wymienia możliwości wykorzystania wynalazków XIX w. w różnych dziedzinach życia oraz wskazuje pozytywne i negatywne zastosowania tych odkryć

1. • podaje lata wydarzeń: 1848 r. – wprowadzenie powszechnego prawa wyborczego we Francji,

1869 r. – nadanie po raz pierwszy prawa wyborczego kobietom, 1891 r. – ogłoszenie encykliki „Rerum novarum”

• poprawnie posługuje się terminami: społeczeństwo industrialne,

I Międzynarodówka, II Międzynarodówka, anarchizm, socjaldemokracja, nacjonalizm, chadecja, solidaryzm społeczny, emancypacja, sufrażystki

• przedstawia dokonania postaci: Włodzimierza Lenina, Eduarda Bernsteina, Leona XIII

• charakteryzuje przyczyny i następstwa

2. • ocenia znaczenie rozwoju ruchu robotniczego w XIX w.

• przedstawia koncepcje ideologów anarchizmu

- opisuje założenia syjonizmu
- omawia działalność ruchów emancypacyjnych
- charakteryzuje przebieg procesu demokratyzacji życia politycznego

1. • podaje lata wydarzeń: 1874 r. – pierwsza wystawa impresjonistów, 1896 r. – pierwsze nowożytne igrzyska olimpijskie

- poprawnie posługuje się terminami: realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja, kultura masowa

- przedstawia dokonania postaci: Claude’a Moneta, Pierre’a de Coubertina

- omawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe

2. • wymienia twórców kultury przełomu XIX i XX w. i przedstawia ich najważniejsze dzieła

- ocenia znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej

- omawia rolę organizacji nowożytnych igrzysk olimpijskich w rozwoju kultury masowej i przemian obyczajowych

1. • podaje daty wydarzeń: 22 stycznia 1863 r. – wybuch powstania styczniowego,

2 marca 1864 r. – dekret o uwłaszczeniu

- poprawnie posługuje się terminami: Czerwoni, Biali, branka, partie, uwłaszczenie

- przedstawia dokonania postaci: Jarosława Dąbrowskiego, Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta

- omawia przyczyny oraz przebieg powstania styczniowego

- wskazuje na mapie zasięg powstania styczniowego

2. • charakteryzuje okres odwilży posewastopolskiej

- ocenia wpływ manifestacji patriotycznych z lat 1860–1861 na wybuch powstania styczniowego

- charakteryzuje działalność Tymczasowego Rządu Narodowego

- podaje datę ostatecznego upadku powstania styczniowego – grudzień

1864 r., klęska oddziału księdza Stanisława Brzóska

- określa znaczenie dekretu o uwłaszczeniu dla klęski powstania

1. • podaje lata wydarzeń:

1894 r. – utworzenie Hukaty,

1901 r. – strajk we Wrześni • poprawnie posługuje się terminami: rusyfikacja,

Kraj Przywiślański, germanizacja, kulturkampf, rugi pruskie, stańczycy, trójjojalizm

- przedstawia dokonania postaci: Michała Drzymały, Hipolita Cegielskiego

- rozróżnia bezpośrednie i długofalowe następstwa powstania styczniowego

- opisuje metody rusyfikacji oraz germanizacji

- charakteryzuje i ocenia zróżnicowane postawy społeczeństwa wobec zaborców

- porównuje możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego w trzech zaborach w drugiej połowie XIX w.

2. • porównuje rozwój gospodarczy w trzech zaborach

- na przykładzie obrazu Jana Matejki „Stączyk” charakteryzuje idee konserwatystów krakowskich

- ocenia politykę zaborców w poszczególnych zaborach wobec rozwoju kultury polskiej

- wyjaśnia przyczyny zacofania gospodarczego w zaborze austriackim

1. • podaje lata wydarzeń: 1

892 r. – powstanie PPS,

1893 r. – powołanie Ligi Narodowej, 1895 r. – utworzenie Stronnictwa Ludowego,

1905 r. – rewolucja w Rosji i na ziemiach polskich

- przedstawia dokonania postaci: Ludwika Waryńskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa

- wymienia partie ruchu socjalistycznego, narodowej demokracji, ruchu ludowego

2. • opisuje rozwój ruchu spółdzielczego na ziemiach polskich

- przedstawia dokonania postaci: Stanisława Wojciechowskiego, Bolesława Limanowskiego, Róży Luksemburg, Juliana Marchlewskiego

- omawia przyczyny oraz przebieg rewolucji 1905–1907 w Królestwie Polskim

- wskazuje na mapie ośrodki wystąpień robotniczych w okresie rewolucji 1905–1907
- przedstawia skutki rewolucji z lat 1905–1907 na ziemiach polskich

1. • podaje datę przyznania literackiej Nagrody Nobla dla Henryka Sienkiewicza – 1905 r.
 • poprawnie posługuje się terminami: pozytywizm, szkoła krakowska i warszawska, modernizm, Młoda Polska

- porównuje warunki rozwoju kultury narodowej Polaków w trzech zaborach
- 2. • charakteryzuje rozwój pozytywizmu na ziemiach polskich
- wymienia polskich przedstawicieli pozytywizmu i podaje przykłady ich twórczości
- charakteryzuje sztukę Młodej Polski – jej reprezentantów i główne dzieła
- wyjaśnia rolę historii w kształtowaniu polskiej kultury narodowej

1. • podaje lata wydarzeń:

1882 r. – powstanie trójprzymierza, 1904 r. – wybuch wojny japońsko-rosyjskiej,

1907 r. – powstanie trójporozumienia

- poprawnie posługuje się terminami: panslawizm, trójprzymierze, państwa centralne, *entente cordiale*, ententa, trójporozumienie, kocioł bałkański
- wymienia główne przyczyny narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz lokalizuje je na mapie

2. • charakteryzuje politykę głównych mocarstw światowych przed wybuchem

I wojny światowej

- ocenia znaczenie wyścigu zbrojeń dla wybuchu konfliktu światowego
- opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojny japońsko-rosyjskiej i wojen bałkańskich

1. • podaje daty wydarzeń: 28 czerwca 1914 r. — zamach w Sarajewie,

1916 r. – bitwa pod Verdun,

11 listopada 1918 r. – kapitulacja Niemiec

- poprawnie posługuje się terminami: wojna pozycyjna, gazy bojowe
- charakteryzuje specyfikę działań wojennych ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych
- omawia najważniejsze bitwy lądowe stoczone podczas I wojny światowej
 - wymienia państwa walczące w wielkiej wojnie po stronie państw centralnych i po stronie Ententy
- 2. • charakteryzuje zmiany w umundurowaniu wojska w I wojnie światowej
- porównuje działania na froncie zachodnim z walkami na froncie wschodnim
- wymienia znaczenie użycia nowych środków technicznych w walkach w czasie I wojny światowej
- wskazuje na mapie linię frontu na wschodzie i zachodzie pod koniec 1914 r. oraz w momencie zawieszenia broni

1. • podaje daty wydarzeń:

11 listopada 1918 r. – zakończenie I wojny światowej,

28 czerwca 1919 r. – podpisanie traktatu wersalskiego

- omawia znaczenie zawieszenia broni na froncie wschodnim, spowodowanego rewolucją w Rosji
- przedstawia rolę tzw. traktatu brzeskiego dla przebiegu I wojny światowej
- wymienia skutki I wojny światowej

2. • charakteryzuje walki na Bałkanach w I wojnie światowej

• wskazuje na mapie kolonie niemieckie opanowane przez wojska ententy w 1914 r.

• wymienia najważniejsze bitwy morskie stoczone podczas I wojny światowej

• przedstawia postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie Niemiec

1. • podaje daty wydarzeń:

15 marca 1917 r. – abdykacja cara Mikołaja II,

listopad 1917 r. – przewrót bolszewicki,

1922 r. – utworzenie ZSRR

- poprawnie posługuje się terminami: dwuwładza, bolszewicy, tezy kwietniowe

- przedstawia rolę postaci:
Mikołaja II, Włodzimierza Lenina
- wyjaśnia polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r.
- omawia okoliczności przejścia przez bolszewików władzy w Rosji
- opisuje bezpośrednio następstwa rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy
- charakteryzuje reakcję Europy na wydarzenia w Rosji

2. • podaje daty wydarzeń:

styczeń 1918 – rozwiązanie Zgromadzenia Konstytucyjnego w Rosji,

lipiec 1918 – utworzenie RFSRR

- poprawnie posługuje się terminami: eserowcy, mienszewicy kadeci, Armia Czerwona, Biali
- przedstawia rolę postaci:

Aleksandra Kiereńskiego, Iwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego

- charakteryzuje działalność Rządu Tymczasowego, kierowanego przez Aleksandra Kiereńskiego
- wyjaśnia rolę Niemiec we wzmocnieniu ugrupowania bolszewików w Rosji
- omawia losy rodziny carskiej po przewrocie bolszewickim

1. • podaje lata wydarzeń:

1908 r. – powołanie Związku Walki Czynnej,

1914 r. – utworzenie Legionów Polskich,

1917 r. – powstanie Błękitnej Armii we Francji

- przedstawia dokonania postaci: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego
- poprawnie posługuje się terminami: orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka, Kompania Kadrowa, kryzys przysięgowy
- charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy utworzenia armii polskiej
- opisuje poglądy zwolenników różnych polskich orientacji politycznych
- ocenia wysiłek zbrojny Polaków

2. • wskazuje na mapie rejony walk Legionów Polskich

- przedstawia dokonania postaci:

Józefa Hallera, Józefa Dowbora-Muśnickiego

- wyjaśnia znaczenie uznania przez Francję i Wielką Brytanię Komitetu Narodowego Polskiego za reprezentację narodu polskiego

- omawia cele i działalność Związku Walki Czynnej,

Związku Strzeleckiego,

Towarzystwa „Strzelec”,

Polskich Drużyn Strzeleckich,

Drużyn Podhalańskich,

Drużyn Bartoszowych,

Naczelnego Komitetu Narodowego, Polskiej Organizacji Wojskowej

1. • podaje daty wydarzeń: 5 listopada

1916 r. – manifest dwóch cesarzy,

8 stycznia 1918 r. – orędzie prezydenta Thomasa Woodrowa Wilsona,

28 czerwca 1919 r. – traktat wersalski

- poprawnie posługuje się terminami: Tymczasowa Rada Stanu, Rada Regencyjna, Akt 5 listopada
- przedstawia dokonania postaci: Ignacego Paderewskiego, Romana Dmowskiego, J. Piłsudskiego

2. • przedstawia stosunek państw ententy do sprawy polskiej

- wyjaśnia międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej

• wskazuje na przełomowe znaczenie dla sprawy polskiej orędzia prezydenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona

- wymienia postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie polskiej

Wymagania edukacyjne z historii dla klasy III. Dla ucznia z opinią z PPP.

Wymagania podstawowe (1) na ocenę dostateczną, uczeń może też otrzymać wyższą ocenę.

ROZDZIAŁ 1: EUROPA I POLSKA W CZASACH OŚWIECENIA

Uczeń potrafi:

- omówić przyczyny agresji niemieckiej na Polskę
- ukazać bohaterstwo Polaków
- opowiedzieć o tragizmie wojny
- wyjaśnia daty: 1939, 1941. 1944. 1945

- 1• poprawnie posługuje się terminami: oświecenie, empiryzm, racjonalizm, deizm, ateizm, klasycyzm, encyklopedyści, wolnomularstwo, masoneria
- przedstawia dokonania postaci: Izaaka Newtona, Karola Monteskiusza, Woltera, Jamesa Watta
- właściwie określa ramy czasowe epoki oświecenia
- wyjaśnia zastosowanie maszyny parowej
- wymienia idee oświecenia i rozpoznaje ich wpływ na naukę, literaturę, filozofię, architekturę sztukę
- charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy sformułowaną przez Monteskiusza
- omawia hasła równości społecznej głoszone przez Jeana–Jacques’a Rousseau

- 1• podaje rok ogłoszenia Prus królestwem –1701 r.
- poprawnie posługuje się terminami: junkrzy, absolutyzm oświecony
- wymienia najważniejsze reformy przeprowadzone w Rosji, Prusach i Austrii
- wskazuje na mapie Rosję, Prusy i monarchię austriacką
- ocenia znaczenie przeprowadzonych reform dla układu sił w Europie XVIII w.

- 1• podaje lata wydarzeń: 1697 r. – koronacja Augusta II Mocnego, 1699 r. – pokój w Karłowicach, 1717 r. – Sejm Niemy, 1763 r. – śmierć Augusta III Sasa
- poprawnie posługuje się terminami: wojna północna, Sejm Niemy
- przedstawia dokonania postaci: Augusta II Mocnego, Augusta III Sasa, Stanisława Leszczyńskiego
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny Rzeczypospolitej za panowania Sasów
- charakteryzuje skutki wojny północnej dla Polski
- wymienia przyczyny i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich
- wyjaśnia zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.
- opisuje przebieg wojny północnej
- ocenia rządy Wettinów w Rzeczypospolitej
- charakteryzuje przyczyny wzrostu nietolerancji religijnej w Polsce
- wymienia pozytywne i negatywne następstwa unii polsko-saskiej

- 1• podaje lata wydarzeń: 1764 r. – koronacja Stanisława Augusta Poniatowskiego, 1772 r. – pierwszy rozbiór Polski
- poprawnie posługuje się terminami: Familia, konfederacja barska, sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca
- przedstawia rolę postaci: Tadeusza Rejtana, Mikołaja Repnina
- omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po pierwszym rozbiórze Polski
- wymienia przyczyny i skutki pierwszego rozbioru

- 1. • podaje lata wydarzeń: 1765 r. – utworzenie Szkoły Rycerskiej, 1773 r. – powołanie Komisji Edukacji Narodowej
- poprawnie posługuje się terminami: Collegium Nobilium, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, oświecenie stanisławowskie
- przedstawia dokonania postaci: Stanisława Konarskiego, Stanisława Leszczyńskiego, Ignacego Krasickiego, Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Bernarda Bellotta zwanego Canalettem, Dominika Merliniego
- rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia
- ocenia wkład Stanisława Augusta Poniatowskiego w rozwój polskiego oświecenia

ROZDZIAŁ II: CZAS WIELKICH ZMIAN

- 1. • podaje daty wydarzeń:

4 lipca 1776 r. – ogłoszenie niepodległości Stanów Zjednoczonych Ameryki,

17 września 1787 r. – uchwalenie konstytucji Stanów Zjednoczonych

- poprawnie posługuje się terminami: ustawa stemplowa, "bostońskie picie herbaty", Kongres Kontynentalny, stany
- przedstawia dokonania postaci: Jerzego Waszyngtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego
- uzasadnia oświeceniowy charakter Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych
- wymienia przytoczone w Deklaracji niezbywalne prawa przysługujące wszystkim obywatelom
- wyjaśnia zasady funkcjonowania federacji
- omawia przyczyny i skutki wojny o niepodległość USA
- ocenia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych

- 1. • charakteryzuje problemy społeczne Francji przed wybuchem rewolucji francuskiej

- wymienia główne przyczyny rewolucji

- opisuje najważniejsze zasady ideowe rewolucji francuskiej zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela

- 1. • poprawnie posługuje się terminami: Konwent Narodowy, żyrondyści, jakobini, gilotyna, Trybunał Rewolucyjny, dyktariat

- omawia rolę Maksymiliana Robespierre'a

- wymienia i ocenia skutki Wielkiej Rewolucji Francuskiej

- wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej

- 1. • podaje lata wydarzeń: 1788–1792 – obrady Sejmu Wielkiego, 1791 r. – uchwalenie Konstytucji 3 maja, 1793 r. – drugi rozbiór Polski

- poprawnie posługuje się terminami: Sejm Wielki, ustawa o sejmikach, ustawa o miastach królewskich, konfederacja targowicka, drugi rozbiór Polski

- przedstawia dokonania postaci: Stanisława Małachowskiego, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Hugona Kołłątaja

- wymienia reformy Sejmu Wielkiego

- omawia postanowienia Konstytucji 3 maja

- wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocenia jej następstwa

- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po drugim rozbiórze Rzeczypospolitej

- 1. • podaje daty wydarzeń:

24 marca 1794 r. – wybuch powstania kościuszkowskiego,

1795 r. – trzeci rozbiór Rzeczypospolitej

- poprawnie posługuje się terminami: naczelnik, insurekcja, Uniwersał połaniecki

- przedstawia dokonania postaci: Tadeusza Kościuszki, Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego
- wymienia cele i następstwa powstania kościuszkowskiego
- wskazuje na mapie zmiany terytorialne po trzecim rozbiórce
- rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej

1. • podaje daty wydarzeń:

1787 r. – uchwalenie konstytucji USA, 1791 r. – Konstytucja 3 maja, 3 września 1791 r. – konstytucja francuska

- poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, ustawa zasadnicza, monarchia konstytucyjna
- przedstawia dokonania postaci: Karola Ludwika Monteskiusza, Benjamina Franklina
- wymienia główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych
- wyjaśnia, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy
- omawia postanowienia Konstytucji 3 maja
- określa prawa, które gwarantowała obywatelom konstytucja francuska
- analizuje podobieństwa i różnice między konstytucją amerykańską, francuską i Konstytucją 3 maja

ROZDZIAŁ III: EUROPA OD NAPOLEONA DO WIOSNY LUDÓW

1. • podaje lata wydarzeń:

1799 r. – zamach 18 brumaire’a,

1804 r. – koronacja cesarska Napoleona Bonaparte’a,

1805 r. – bitwa pod Austerlitz,

1812 r. – wyprawa na Moskwę,

1813 r. – bitwa pod Lipskiem

- poprawnie posługuje się terminami: zamach stanu, konsulat, pierwszy konsul, Kodeks Napoleona, departament, konkordat, blokada kontynentalna, hegemonia, Związek Reński
- przedstawia dokonania Napoleona Bonaparte’a
- opisuje zmiany w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych

1. podaje lata wydarzeń:

1797 r. – powstanie Legionów Polskich we Włoszech,

1807 r. – utworzenie Księstwa Warszawskiego,

1815 r. – likwidacja Księstwa Warszawskiego

- przedstawia dokonania postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, księcia Józefa Poniatowskiego
- wyjaśnia okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego
- opisuje urząd i terytorium Księstwa Warszawskiego
- ocenia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona
- wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie, Raszyn

1. • podaje lata wydarzeń: 1814 r. – zwołanie kongresu w Wiedniu, 1815 r. – bitwa pod Waterloo

- poprawnie posługuje się terminami: „tańczący kongres”, restauracja, równowaga europejska, legitymizm, Związek Niemiecki
- przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego
- wymienia decyzje kongresu w sprawie polskiej
- wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie i Rzeczpospolitą Krakowską

1. • podaje lata wydarzeń:

1769 r. – opatentowanie maszyny parowej, 1837 r. – opatentowanie silnika elektrycznego

- poprawnie posługuje się terminami: rewolucja agrarna, fabryka, rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja, metropolia, kapitaliści, proletariatus

- przedstawia dokonania postaci: Roberta Fultona, George'a Stephensona, Michaela Faradaya
- określa przyczyny i charakterystyczne cechy rewolucji przemysłowej
- prezentuje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego
- wymienia najważniejsze wynalazki i odkrycia XIX w. oraz wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne ich zastosowania

1. • podaje rok wydania „Manifestu komunistycznego” – 1848 r.
- poprawnie posługuje się terminami: strajk, konserwatyzm, liberalizm, socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, komunizm
- przedstawia okoliczności powstania ruchu robotniczego
- wyjaśnia główne założenia liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w pierwszej połowie XIX w.

ROZDZIAŁ IV: ZIEMIE POLSKIE W I POŁOWIE XIX WIEKU

1. • podaje lata wydarzeń:
1815 r. – powstanie Królestwa Polskiego,
1816 r. – założenie Uniwersytetu Warszawskiego,
1828 r. – utworzenie Banku Polskiego
- poprawnie posługuje się terminami: ziemie zabrane, Królestwo Kongresowe, Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków, Rada Stanu, Zagłębie Dąbrowskie, Zagłębie Staropolskie, uwłaszczenie, romantyzm
- wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim
- charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego
- ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie

1. • podaje daty wydarzeń: 29/30 listopada 1830 r. – noc listopadowa, 25 stycznia 1831 r. – detronizacja cara
- przedstawia dokonania postaci: Waleriana Łukasińskiego, Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Adama Czartoryskiego, Mikołaja I, Emilii Plater
- wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego
- wskazuje na mapie miejsca walk i zasięg powstania listopadowego

1. • poprawnie posługuje się terminami: Statut organiczny, noc paskiewiczowska, rusyfikacja, Wielka Emigracja, Komitet Narodowy Polski, emisariusze
- przedstawia dokonania postaci: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Krępowieckiego, Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza
- wymienia bezpośrednie i długofalowe skutki powstania listopadowego
- wskazuje na mapie państwa europejskie, do których udawali się Polacy po upadku powstania listopadowego
- przedstawia początki pracy organicznej na ziemiach polskich, wymienia główne założenia oraz najwybitniejszych przedstawicieli tego nurtu

1. • podaje lata wydarzeń:
1846 r. – powstanie krakowskie,
1848 r. – wybuch Wiosny Ludów
- poprawnie posługuje się terminami: serwituty, powstanie wielkopolskie, rabacja
- przedstawia dokonania postaci: Edwarda Dembowskiego, Jana Tyssowskiego, Ludwika Mierosławskiego
- prezentuje przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej
- omawia działania podejmowane podczas Wiosny Ludów na ziemiach polskich

- charakteryzuje poczynania zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej w okresie Wiosny Ludów
- ocenia postawy Polaków w czasie Wiosny Ludów
- wskazuje na mapie tereny objęte rabacją galicyjską i powstaniem wielkopolskim

V - ŚWIAT W 2 POŁ. XIX WIEKU

1. • podaje lata wydarzeń:

1864 r. – wojna Austrii i Prus z Danią,
1867 r. – utworzenie Związku Północnoniemieckiego,
1871 r. – powstanie cesarstwa niemieckiego

(II Rzeszy Niemieckiej)

• przedstawia dokonania postaci:

Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna

- omawia koncepcje zjednoczenia Niemiec
- charakteryzuje politykę Prus, zmierzającą do zjednoczenia
- dostrzega podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec

1. • podaje lata wydarzeń:

1861–1865– wojna secesyjna w USA,
1863 r. – zniesienie niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych

- poprawnie posługuje się terminami: Północ, Południe, secesja, demokraci, republikanie
- przedstawia dokonania postaci:

Abrahama Lincolna, Jeffersona Daviesa, Roberta Lee

- opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych

1. • poprawnie posługuje się terminami: kolonializm, protektorat, dominium

- wskazuje na mapie największe mocarstwa i ich kolonie
- wyjaśnia przyczyny ekspansji kolonialnej • wymienia kierunki oraz określa zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.
- ocenia pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz z punktu widzenia kolonizowanych społeczności

1. • podaje lata wydarzeń:

1859 r. – ogłoszenie teorii ewolucji Karola Darwina,
1886 r. – odkrycie fal radiowych,
1903 r. – pierwszy lot samolotem

• charakteryzuje dokonania postaci: Karola Darwina, Dmitrija Mendelejewa, Pierre'a Curie i Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Wilhelma Roentgena, Grahama Bella, Thomasa Alvy Edisona

- wymienia najważniejsze odkrycia i wynalazki drugiej połowy XIX w. oraz początku XX w.
- omawia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu
- określa skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego

• wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski

1. • podaje lata wydarzeń: 1848 r. – wprowadzenie powszechnego prawa wyborczego we Francji,
1869 r. – nadanie po raz pierwszy prawa wyborczego kobietom, 1891 r. – ogłoszenie encykliki „Rerum novarum”

- poprawnie posługuje się terminami: społeczeństwo industrialne, I Międzynarodówka, II Międzynarodówka, anarchizm, socjaldemokracja, nacjonalizm, chadecja, solidaryzm społeczny, emancypacja, sufrażystki
- przedstawia dokonania postaci: Włodzimierza Lenina, Eduarda Bernsteina, Leona XIII
- charakteryzuje przyczyny i następstwa

1. • podaje lata wydarzeń: 1874 r. – pierwsza wystawa impresjonistów, 1896 r. – pierwsze nowożytny igrzyska olimpijskie

• poprawnie posługuje się terminami: realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja, kultura masowa

• przedstawia dokonania postaci: Claude'a Moneta, Pierre'a de Coubertina

• omawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej i przemiany obyczajowe

1. • podaje daty wydarzeń: 22 stycznia 1863 r. – wybuch powstania styczniowego,

2 marca 1864 r. – dekret o uwłaszczeniu

• poprawnie posługuje się terminami: Czerwoni, Biali, branka, partie, uwłaszczenie

• przedstawia dokonania postaci: Jarosława Dąbrowskiego, Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta

• omawia przyczyny oraz przebieg powstania styczniowego

• wskazuje na mapie zasięg powstania styczniowego

1. • podaje lata wydarzeń:

1894 r. – utworzenie Hukaty,

1901 r. – strajk we Wrześni • poprawnie posługuje się terminami: rusyfikacja, Kraj Przywiślański, germanizacja, kulturkampf, rugi pruskie, stańczycy, trójjlojalizm

• przedstawia dokonania postaci: Michała Drzymały, Hipolita Cegielskiego

• rozróżnia bezpośrednio i długofalowe następstwa powstania styczniowego

• opisuje metody rusyfikacji oraz germanizacji

• charakteryzuje i ocenia zróżnicowane postawy społeczeństwa wobec zaborców

• porównuje możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego w trzech zaborach w drugiej połowie XIX w.

1. • podaje lata wydarzeń: 1

892 r. – powstanie PPS,

1893 r. – powołanie Ligi Narodowej, 1895 r. – utworzenie Stronnictwa Ludowego,

1905 r. – rewolucja w Rosji i na ziemiach polskich

• przedstawia dokonania postaci: Ludwika Waryńskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa

• wymienia partie ruchu socjalistycznego, narodowej demokracji, ruchu ludowego

1. • podaje datę przyznania literackiej Nagrody Nobla dla Henryka Sienkiewicza – 1905 r.

• poprawnie posługuje się terminami: pozytywizm, szkoła krakowska i warszawska, modernizm, Młoda Polska

• porównuje warunki rozwoju kultury narodowej Polaków w trzech zaborach

1. • podaje lata wydarzeń:

1882 r. – powstanie trójprzymierza, 1904 r. – wybuch wojny japońsko-rosyjskiej,

1907 r. – powstanie trójporozumienia

• poprawnie posługuje się terminami: panslawizm, trójprzymierze, państwa centralne, *entente cordiale*, ententa, trójporozumienie, kocioł bałkański

• wymienia główne przyczyny narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz lokalizuje je na mapie

1. • podaje daty wydarzeń: 28 czerwca 1914 r. — zamach w Sarajewie,

1916 r. – bitwa pod Verdun,

11 listopada 1918 r. – kapitulacja Niemiec

• poprawnie posługuje się terminami: wojna pozycyjna, gazy bojowe

• charakteryzuje specyfikę działań wojennych ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych

• omawia najważniejsze bitwy lądowe stoczone podczas I wojny światowej

• wymienia państwa walczące w wielkiej wojnie po stronie państw centralnych i po stronie Ententy

1. • podaje daty wydarzeń:

11 listopada 1918 r. – zakończenie I wojny światowej,

28 czerwca 1919 r. – podpisanie traktatu wersalskiego

- omawia znaczenie zawieszenia broni na froncie wschodnim, spowodowanego rewolucją w Rosji
- przedstawia rolę tzw. traktatu brzeskiego dla przebiegu I wojny światowej
- wymienia skutki I wojny światowej

1. • podaje daty wydarzeń:

15 marca 1917 r. – abdykacja cara Mikołaja II,

listopad 1917 r. – przewrót bolszewicki,

1922 r. – utworzenie ZSRR

- poprawnie posługuje się terminami: dwuwładza, bolszewicy, tezy kwietniowe

- przedstawia rolę postaci:

Mikołaja II, Włodzimierza Lenina

- wyjaśnia polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r.

- omawia okoliczności przejścia przez bolszewików władzy w Rosji

- opisuje bezpośrednio następstwa rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy

- charakteryzuje reakcję Europy na wydarzenia w Rosji

1. • podaje lata wydarzeń:

1908 r. – powołanie Związku Walki Czynnej,

1914 r. – utworzenie Legionów Polskich,

1917 r. – powstanie Błękitnej Armii we Francji

- przedstawia dokonania postaci: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego

- poprawnie posługuje się terminami: orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka,

Kompania Kadrowa, kryzys przysięgowy

- charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy utworzenia armii polskiej

- opisuje poglądy zwolenników różnych polskich orientacji politycznych

- ocenia wysiłek zbrojny Polaków

1. • podaje daty wydarzeń: 5 listopada

1916 r. –manifest dwóch cesarzy,

8 stycznia 1918 r. –orędzie prezydenta Thomasa Woodrowa Wilsona,

28 czerwca 1919 r. – traktat wersalski

- poprawnie posługuje się terminami: Tymczasowa Rada Stanu, Rada Regencyjna, Akt 5 listopada

- przedstawia dokonania postaci: Ignacego Paderewskiego,

Romana Dmowskiego, J. Piłsudskiego

- wymienia postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie polskiej